

מדינת ישראל
משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
אגף א' (תלמידים מחוננים ומצטיינים)

כ"ז באייר תשפ"ו
14.05.2026
סימוכין : 2000-1038-2026-0000752



הפעלת תכנית "אמירים" בשנה"ל תשפ"ז

תכנית "אמירים", המיועדת לטיפול הצטיינות ומצוינות, מבוססת על מודל ההעשרה המשולש הבית ספרי של פרופ' רנזולי (Renzulli, 1977). מודל זה הנו המודל הנפוץ ביותר בארה"ב¹ SEM ופורסמו לגביו מחקרים רבים המעידים על הצלחתו (ון טסל בסקה, 2007).

התכנית פועלת כתכנית תוספתית בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים, אשר נבחרו להשתתף בתכנית, ע"י האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים וע"י המחוז.

מטרתה לטפח את התלמידים המצטיינים בבית הספר, לעודד תרבות של מצוינות בית ספרית, ולקדם מענים מותאמים לתלמידים הללו במערך הבית ספרי וגם בכיתות האם.

תכנית "אמירים" מתמקדת בחשיפת התלמידים לתכנים ייחודיים, שאינם מתוך תכניות הלימודים, בלמידת מיומנויות חשיבה מסדר גבוה, בטיפול חשיבה יצירתית וביקורתית, בהקניית מיומנויות חקר. באופן בלתי נפרד, עוסקת התכנית גם בתחומים החברתיים והערכיים.

נבחר כי יישום תכנית זו כפוף לקיומו של תקציב.

¹ מודל העשרה הבית ספרי (Renzulli, 1977) כולל שלושה סוגי למידה: חשיפה - חשיפת התלמידים לנושאים שונים המזמנים חשיבה מסדר גבוה, חשיבה יצירתית ועוד. העמקה - הקניית המיומנויות ודרכי החקר הנדרשות לחוקר באותו התחום. חקר מכוון תוצר - חקר עצמאי או בקבוצות קטנות המכוון לתוצר ולהצגתו.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
אגף א' (תלמידים מחוננים ומצטיינים)

א. יעדי התכנית

- ❖ פיתוח תרבות המעודדת מצוינות והצטיינות של תלמידים ושל מורים.
- ❖ מתן מענים לתלמידים בחמישון העליון של אוכלוסיית התלמידים, הן בקבוצות הומוגניות והן במערך הבית ספרי.
- ❖ הכוונה מקצועית של בתי הספר בטיפול מצוינות והצטיינות.
- ❖ הרחבת הידע והמיומנויות של אנשי החינוך בתהליכי הוראה ולמידה, בדגש על פדגוגיות המותאמות להוראת תלמידים מחוננים ומצטיינים.
- ❖ פיתוח תכניות לימוד ייחודיות, המאפשרות לתלמידים ולמורים בבית הספר לבחור ביעדים להצטיינות ולממש אותם כיחידים או/ו כקבוצות.
- ❖ טיפוח מיומנויות המאפשרות לתלמידים להעז ולהיות פורצי דרך.

ב. תנאי סף - לאילו בתי ספר מיועדת התכנית?

1. בתי ספר יסודיים וחט"ב מכל המגזרים בחינוך הרשמי, הרואים בתכנית בסיס לקידום תרבות של מצוינות בית ספרית.
2. בתי ספר המעוניינים לטפח תלמידים מצטיינים ומתחייבים לעמוד בדרישות התכנית.
3. בתי ספר שאין בהם תכניות אחרות לטיפול תלמידים מצטיינים, שהן בעלות מטרות ודרכי יישום דומות.
4. בתי ספר בהם המנהלים בעלי ותק של שנתיים ומעלה באותו מוסד חינוכי וכן אופק ניהולי ל שלוש שנים לפחות.
5. בתי ספר שבהם צוותי ההוראה יצטרפו החל מהשנה הראשונה, למסגרות הייעודיות של הפיתוח המקצועי בנושא הוראת מחוננים ומצטיינים, וטיפול המצוינות וההצטיינות הבית ספרית.
6. בתי ספר שירכשו הדרכה לתכנית במערכת גפ"ן.
7. בתי ספר אשר ימנו מוביל מצוינות והצטיינות בית ספרית.
8. בתי ספר בהם קיימות תשתיות מתאימות אשר יתמכו בהפעלת התכנית דוגמת: מעבדות, חדר אמנות, חדרי מקצוע מגוונים וכד'.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
אגף א' (תלמידים מחוננים ומצטיינים)

ג. מיהו קהל היעד של התכנית?

התכנית מיועדת לאוכלוסיית החמישון העליון - התלמידים המחוננים והמצטיינים, המהווים עד 20% משכבת הגיל, באותם בתי ספר העומדים בתנאי הסף, ובתנאי שהתלמידים עומדים בקריטריונים הבאים:

✓ תלמידים שאותרו כמחוננים וכמצטיינים ע"י מבחני הקבלה (שלב ב') של הגוף המקצועי - הזכיין שנבחר ע"י האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים - חייבים להשתתף בתכנית, אלא אם כן, התלמיד אינו מעוניין.

✓ מצטייני בית הספר על פי הנורמות הבית ספריות - תלמידים בעלי הישגים גבוהים ביותר בכל תחומי הדעת הנבחרים על פי מיפויים שכבתיים, בהתאם להחלטת הצוות הבינמקצועי של ביה"ס.

כל התלמידים שישתתפו בתכנית, נדרשים לעמוד בקריטריונים של מצוינות: תלמידים בעלי מוטיבציה פנימית, התמדה, סקרנות, אחריות ועצמאות בלמידה, וללא בעיות התנהגות.

תלמידים שאותרו כמחוננים וכמצטיינים ע"י מבחני הקבלה (שלב ב') של הגוף המקצועי - הזכיין שנבחר ע"י האגף למחוננים ולמצטיינים ואינם עומדים בקריטריונים של הישגים או/ו מצוינות יצורפו לתכנית בתנאי שיחול שיפור בהישגיהם או/ו בהתנהגותם.

1. צוות בית הספר יכול לאפשר ייצוג לאוכלוסיות נוספות, שלא אותרו כמחוננים או כמצטיינים ושאינם בהכרח בעלי הישגים לימודיים גבוהים, אם לדעת ביה"ס הם בעלי פוטנציאל למצוינות ולהצטיינות, ובתנאי שהם ללא בעיות התנהגות, וזאת על בסיס מקום פנוי (תלמיד או שניים בקבוצה, לכל היותר).
2. אין לבצע איתור לתכנית "אמירים" על סמך תוצאות מבחני הקבלה (שלב א') לאיתור מחוננים ומצטיינים, ואין לבצע מבחני קבלה נוספים לתכנית.
3. קבוצת "אמירים" תמנה לא יותר מ- 18 תלמידים ולא פחות מ- 12 תלמידים.

ד. התכנית כוללת:

1. הקצאת שעות

- ✓ הקצאת השעות לבתייה"ס בתכנית "אמירים" תיעשה במאצינג מחוז - אגף בשיעורים שווים.
- ✓ הקצאת השעות מותנית בדיווח תלמידי התכנית במצבת התלמידים באמצעות התוכנה הפדגוגית של בית הספר.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
אגף א' (תלמידים מחוננים ומצטיינים)

בבתי ספר יסודיים

- בתי ספר יסודיים - הקצאת השעות תעמוד על 8 ש"ש.
- הקצאת שעות לבתי"ס קטנים, עד 250 תלמידים תעמוד על 5 ש"ש.
- לבתי ספר יסודיים ותיקים בתכנית - החל מהשנה ה-10 יוקצו 6 ש"ש
- לבתי ספר יסודיים חדשים בתכנית - החל מתשפ"ו, יוקצו, החל מהשנה ה-6 ועד השנה ה-10 להשתתפות בית הספר בתכנית, 6 ש"ש.
- בתי ספר יסודיים בהם יש כיתות א'-ח', החל מהשנה ה-10 להשתתפותו של בית הספר בתכנית ואילך - תוקצנה ע"י המטה והמחוז יחד 8 שעות תקן, ובלבד שבבית הספר פועלות ארבע קבוצות "אמירים" בארבע שכבות גיל. את יתר השעות ישלים ביה"ס.

בחטיבות הביניים

- הקצאת השעות תעמוד על 6 ש"ש.
- חטיבות ביניים קטנות, עד 150 תלמידים הקצאת השעות תעמוד על 3 ש"ש.

2. מודלים להפעלת התכנית

א. מודל ההפעלה של תכנית "אמירים" בבתי"ס היסודיים

לבית הספר ניתנת הבחירה בין מספר מודלים להפעלת תכנית "אמירים" (החל מכיתה ג' ואילך) וזאת בתיאום עם מדריך תכנית "אמירים" ובאישורו. יש לבחור את מודל ההפעלה בהתאם לעקרונות הפעלת התכנית, בהלימה לצורכי התלמידים, למגוון המענים הניתנים להם בבית הספר ובהתאם להיקף השעות אותן מקצה בית הספר בנוסף על ההקצאה הניתנת לו, כמפורט לעיל.

- **מודל ליבה** - יכלול: קורס העשרה בתחום דעת בהיקף של 2 ש"ש רצופות במערכת + קורס חברתי - ערכי בהיקף של 1 ש"ש לקבוצת "אמירים".
- **מודל הפעלה מורחב** - יכלול: קורס העשרה בתחום דעת בהיקף של 2 ש"ש רצופות במערכת + קורס חברתי - ערכי בהיקף של 2 ש"ש לקבוצת "אמירים".
- **מודל הפעלה מלא** - יכלול: שני קורסי העשרה בתחומי דעת מגוונים, בהיקף של 2 ש"ש רצופות במערכת לקורס + קורס חברתי - ערכי בהיקף של 1 ש"ש לקבוצת "אמירים".

² המודלים מתבססים על מודל העשרה הבית ספרי (Renzulli, 1977)

מדינת ישראל
משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
אגף א' (תלמידים מחוננים ומצטיינים)

ב. מודל ההפעלה של תכנית "אמירים" בחט"ב

בכל קבוצת "אמירים" יתקיים לפחות, קורס העשרה אחד בתחום דעת בהיקף של 2 ש"ש רצופות במערכת + קורס חברתי - ערכי בהיקף של 1 ש"ש.

3. ליווי והנחייה של בית הספר ע"י מדריך מוסדי מטעם האגף למחוננים ולמצטיינים והמחוז - מדריך המגיע לבית הספר, בהתאם להיקף רכישת ההדרכה בגפ"ן.

4. הכשרה במסגרות פיתוח מקצועי ייעודיות - פתרון למידה בהיקף של 30 שעות הממוקד בהכשרת מורים להוראה תכנית "אמירים", ובהכשרת כלל המורים בבית הספר למתן מענים לתלמידים מחוננים ומצטיינים. הפיתוח המקצועי מוכר לגמול ב"אופק חדש" וב"עוז לתמורה".

ה. מחויבות בית הספר

1. רכישת רבע או שמינית יום הדרכה במערכת גפ"ן בהתאם להחלטה המחוזית.
2. איתור מורים מומחים להוראת הנושאים שנבחרו.
3. מינוי מוביל / מובילת מצוינות והצטיינות בית ספרית. התגמול ייעשה על ידי בית הספר.
4. החל מהשנה השנייה - **הוספת שעות הוראה מתקן בית הספר** לצורך הרחבת התכנית.
5. איתור התלמידים המצטיינים על פי הקריטריונים של התכנית.
6. שיבוץ שעות ההוראה על פי הנחיות ועקרונות התכנית.
7. דיווח נתוני התכנית והיקף פעולתה בבית הספר - תלמידים וקבוצות "אמירים" ידווחו על ידי בית הספר, באמצעות התוכנה הפדגוגית הקיימת בבית הספר בתחילת שנת הלימודים ולא יאוחר ממועד סגירת מצבת התלמידים.
8. הגשה שנתית של תכנון יחידות הוראה של קורסי העשרה, שפותחו ע"י המורים, בהתאם למתווה ולעקרונות התכנית ובהנחיית מדריך "אמירים".
9. הפעלת התכנית בהלימה למודל ולעקרונות עליהם מתבססת התכנית.
10. ארגון מסגרת זמן להנחיית צוות "אמירים" וצוותים נוספים מבית הספר ע"י המדריך, כולל הנחיית מנהל ומוביל מצוינות והצטיינות בית ספרית.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
אגף א' (תלמידים מחוננים ומצטיינים)

11. השתתפות, מוביל מצוינות והצטיינות בית ספרית והמורים המלמדים בתכנית, במסגרות הייעודיות של הפיתוח המקצועי בתחום הוראת מחוננים ומצטיינים, טיפוח המצוינות, וההצטיינות, וזאת במסגרת פיתוח מקצועי של 30 שעות החל מהשנה הראשונה להצטרפות.

12. מתן מענים לתלמידים מחוננים ומצטיינים בכיתות האם בבית הספר.

ו. איסור גביית כספים בגין התכנית

יובהר כי במסגרת התכנית אין לגבות כספים כלשהם מהתלמידים או מהוריהם לצורך השתתפות בתכנית או למימון שעות.

בית ספר המעוניין לשלב בתכנית פעילויות העשרה חוץ בית ספריות הכרוכות בתשלום, מתבקש לכלול הוצאות אלה בסעיף "רכישת שירותים מרצון" מבלי לחרוג מהתשלום המקסימלי המותר לגבייה מההורים במסגרת סעיף זה, בהתאם להנחיות חוזר מנכ"ל. יש לפרט בסעיף זה את הפעילות המבוקשת ואת עלותה (כמו למשל: ביקור במוזיאון והעלויות של הביקור).

אין להתנות ההשתתפות תלמיד בתכנית "אמירים" ביכולתם של הוריו לשלם עבור פעילות העשרה בית ספרית במסגרת התכנית.

פעילויות ההעשרה חייבות להיות בהקשר ישיר לתכני קורסי "אמירים" הנלמדים. יודגש כי כל גביית כספים צריכה להיות בהתאם לחוזר מנכ"ל גביית הורים, ואין לחרוג מהנהלים.

בכל שאלה נוספת הצוות המקצועי מוזמן לפנות למדריכים המוסדיים בבתי הספר ולמדריכות המחוזיות.

בהצלחה!

מנחם נדלר
מנהל האגף